

El desenvolupament de l'estatut en matèria d'immigració i les dinàmiques de gestió de les migracions en l'àmbit euromediterrani

Xavier Aragall i Gemma Aubarell

Tot intent d'anàlisi del desenvolupament del nou Estatut de Catalunya en matèria d'immigració passa abans per fer una doble observació. D'una banda, una aproximació als fluxos migratoris actuals, caracteritzats pel seu gran dinamisme i per l'impacte de la mundialització. D'altra banda, cal també estar pendents dels actuals debats sobre la gestió de les migracions, tant en l'àmbit internacional com en un context més immediat per a Catalunya com és l'espai euromediterrani.

Per tal d'analitzar el fenomen migratori dins del context del nou Estat d'autonomia de Catalunya, considerem que cal una aproximació als fluxos migratoris actuals, ja que ens permetran analitzar amb una perspectiva comparada els tipus de polítiques associades als àmbits de gestió que s'hi regulen, alhora que ens permetran tenir present els principals debats tant a nivell internacional com local, vinculats a aquestes polítiques.

En aquest sentit partim del fet de considerar que les polítiques migratòries tenen tres grans àmbits de gestió, en primer lloc les polítiques de control que inclouen, a grans trets, el control fronterer, la política de visats i les mesures contra el tràfic de persones humanes. En segon lloc les polítiques d'admissió on trobem tot el seguit de polítiques implementades a nivell de permisos de residència i de treball, l'elaboració de quotes i contingents i el reagrupament familiar. Finalment el tercer gran àmbit de gestió seria el de les polítiques d'integració social i conformen totes aquelles polítiques públiques d'educació, sanitat, prestacions socials, mediació cultural, participació ciutadana etc.

Com indicàvem anteriorment, dins el paraigua de la gestió de les migracions, aquests tres grans àmbits i les seves respectives polítiques, són avui en dia objecte de debat a nivell mundial.

Per tant, per tal de reflexionar sobre el desenvolupament de l'Estatut en matèria d'immigració, pensem que és imprescindible estar amatent a aquests debats que es donen a nivell internacional, alhora que es fa necessari també poder separar els debats, en tant que afecten a aspectes diferents de la gestió política. És des d'aquesta perspectiva que caldria establir el necessari anàlisi des de l'òptica catalana i poder, per tant, obtenir arguments per fonamentar com caldria pensar en la gestió de les migracions des de Catalunya.

LES CARACTERÍSTIQUES DE LES MIGRACIONS AVUI: DINÀMICA A NIVELL MUNDIAL, EL PES DE LA GLOBALITZACIÓ

Un dels primers aspectes que cal tenir present és el fet que a escala mundial trobem una ampliació dels espais migratoris, és a dir, si bé tradicionalment existien sistemes simples de fluxos migratoris bàsicament laborals que s'inscrivien en una linealitat entre país d'origen i país de destinació resultants de llaços colonials, culturals etc., actualment es constata una creixent complexitat tant en la direcció que prenen els fluxos, com en els motius que impulsen el procés migratori, trobant-nos doncs que aquest ja no és solament un trajecte unidireccional realitzat en un moment donat, sinó que hem d'observar-los com una circulació de persones (i també d'informació i diners) entre dos o més llocs.

Aquest fet aplicat al cas català, així com a d'altres països que esdevenen receptors d'immigració en les darreres dècades com ara Espanya, Itàlia, Grècia i Portugal es tradueix en una gran diver-

---

Les polítiques migratòries tenen tres grans àmbits de gestió: les polítiques de control, les polítiques d'admissió i les polítiques d'integració social

sitat en l'origen dels immigrants, per bé que sempre trobem una comunitat que predomina sobre les altres. Però no només la direcció dels fluxos migratoris és complexa, també els motius que impulsen a emigrar són el reflex d'una dinàmica canviant, que requeriria un anàlisi específic de cada país d'origen, però que a grans trets podem resumir en el fet que l'immigrant té cada cop més un perfil heterogeni tant pel que fa en la diversitat d'origen social com cultural, la qual cosa es tradueix en diversitat de nivells formatius, de perspectives personals, d'estratègies migratòries etc. A això s'afegeix que el desenvolupament del transport amplia la immigració temporal i la migració circular,

que traduït a l'anàlisi que ens ocupa implica que un percentatge destacat de població immigrant a casa nostra hi resideix com a etapa de trànsit o estació d'enllaç d'un flux internacional, sobre aquest aspecte ens hi referirem més endavant.

Un tercer element, que en part està vinculat a l'anterior, és el fet que cada cop més trobem immigrants que orienten la seva vida cap a dues o més societats, desenvolupant així comunitats transnacionals. En aquest sentit cal tenir present que la noció de transnacionalisme, es refereix a aquelles activitats i identitats culturals, socials o religioses que es desenvolupen a través de fronteres polítiques permeables¹ si bé no és un fenomen recent, els nous mitjans de transport i comunicació més accessibles i barats, han facilitat que gran nombre d'immigrants, independentment de la tipologia d'immigrant, desenvolupi o mantingui relacions transnacionals. Aquesta tendència es tradueix en les nostres societats en el fet que es reforcen les xarxes informals d'organització de les comunitats immigrants presents a diversos països que superen les lògiques fronteres actuals.

I és aquest darrer aspecte que ens permet introduir un altre dels canvis que es desprenen de les migracions en el marc de la mundialització; la disminució de l'autonomia dels estat-nació simultània a l'aparició d'una societat global. És a dir, les migracions estan erosionant les tradicionals fronteres idiomàtiques i culturals dels Estats-nació en tant que els fluxos transnacionals interpel·len directament les identitats nacionals així com l'actuació de les institucions polítiques

dintre d'un marc estatal que queda desfasat. Aquest darrer aspecte analitzat en clau catalana obre una interessant reflexió pel fet d'estar en un marc polític descentralitzat on el poder polític està compost per autogovern (*selfrule*) i govern compartit (*shared rules*).

Finalment, una darrera dinàmica que cal destacar a nivell internacional és l'augment de les migracions irregulars, especialment en països que esdevenen receptors d'immigració en els darrers anys, on les migracions no només són conseqüència de les condicions de vida en els països d'origen (inseguretat, crisi econòmica, manca d'oportunitats, conflictes de baixa intensitat...), sinó també per les necessitats de les economies d'aquests països receptors. També creix l'entrada irregular de persones en aquells països que es situen geogràficament en la intersecció entre un nord i un sud cada cop més distanciats tant a nivell de desenvolupament econòmic com d'estabilitat política i social.

En aquest punt el cas de Catalunya, es troba en una situació on les polítiques estatals vindran determinades de manera destacada per la prioritat de controlar els fluxos migratoris irregulars en coincidir el fet que Espanya, és un nou país receptor i està geogràficament situat en la intersecció nord-sud. Coincideix doncs el fet de tenir els elements que caracteritzen els nous països d'immigració del sud d'Europa: sectors de l'economia que tenen una creixent demanda de mà d'obra degut a l'envelliment demogràfic (reducció de la població activa), tenir sectors productius estacionaris i intensius en l'ús de mà d'obra (agricultura, serveis associats al turisme, construcció) i on es poden trobar també sectors informals que esdevenen factor destacat d'absorció de del moviment irregular de persones, coincideix dèiem amb el fet d'estar situat en l'espai euro mediterrani, punt d'articulació d'uns fluxos migratoris del nord d'Àfrica cap a Europa, on països com el Marroc a part de ser emissors d'emigració, esdevenen espais de trànsit i sala d'espera dels fluxos migratoris subsaharians.

Actualment es constata una creixent complexitat tant en la direcció que prenen els fluxos, com en els motius que impulsen el procés migratori

LES CARACTERÍSTIQUES DE LES MIGRACIONS AVUI: EL DEBAT INTERNACIONAL DE LA GESTIÓ DE LES MIGRACIONS

A nivell internacional, podem distingir dues tipologies d'iniciatives en matèria de gestió migratòria, ambdues influenciades per contextos d'integració econòmica a curt i mig termini i que s'han anat desenvolupant durant la dècada dels noranta. D'una banda, trobem aquelles iniciatives centrades en el control i restricció de les migracions internacionals, control que es presenta vinculat a la contenció de xarxes de migració clandestina i a la protecció dels drets de les víctimes d'aquestes xarxes (Procés de Manila o Procés de Budapest), i programes que s'emmarquen dins del que s'ha descrit com el desenvolupament d'un sistema estable de gestió ordenada de les migracions.²

D'altra banda, hi ha iniciatives encarrilades a facilitar el moviment de persones. Aquestes parteixen de la idea de la complementarietat de mercats de treball alhora que condueixen als Estats a harmonitzar els seus esforços per a no posar-se obstacles els uns als altres. Aquestes ini-

ciatives tenen dues orientacions bàsiques: o bé parteixen del principi d'impulsar la modalitat de mà d'obra altament qualificada (esquema de migracions temporals de l'Acord de Lliure Comerç de Nord-amèrica, ALCA), o bé l'objectiu és la lliure circulació de persones (Partenariat Euro-mediterrani).³

Simultàniament durant aquest període apareixia noció de les «migracions ordenades» (*orderly migration*) i que anirà prenent força a partir de plantejar-se la necessitat d'establir un nou règim mundial d'ordenació de les migracions (el projecte NIROMP⁴). El concepte va ser llançat en un inici per l'Organització Internacional de les Migracions i ha estat reproduït per altres organitzacions internacionals, com l'Organització per a la Seguretat i la Cooperació a Europa (OSCE) i l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE).

A l'aparició i posterior desenvolupament del concepte de migracions ordenades cal afegir el fet que l'any 2003 es crea la Comissió Mundial sobre Migracions Internacionals (CMMI) impulsada a proposta de Kofi Annan, aleshores secretari general de les Nacions Unides, i que ens

---

Però no només la direcció dels fluxos migratoris és complexa, també els motius que impulsen a emigrar són el reflex d'una dinàmica canviant

permet identificar els principals elements de debat a nivell internacional, en tant que l'objectiu d'aquesta comissió va ser el de situar les migracions internacionals en l'agenda mundial, analitzar els buits existents en les polítiques sobre migració actuals i examinar els interrelacions entre les migracions i altres problemàtiques. L'any 2004 es publicà l'informe «Les migracions en un món interconnectat» on la Comissió presentava una anàlisi sobre les qüestions migratòries dominants i recalca que les polítiques migratòries han de basar-se en objectius compartits i en una visió comuna. La CMMI proposa un marc global, cohe-

rent i mundial, basat en sis grans principis d'acció i en diverses recomanacions relacionades que inclouen, el paper dels migrants en un mercat de treball mundial, les migracions i el desenvolupament, les migracions irregulars, els migrants en la societat d'acollida i els drets humans dels migrants i la governabilitat de les migracions.

D'ambdues tendències descrites ens interessa extreure com a punts destacats que a la bona gestió de les migracions passa per la necessitat de la cooperació internacional, de la qual se'n deriva també el concepte de corresponsabilitat. Tant si es posa l'èmfasi en les necessitats dels emigrants com si es posa l'èmfasi en els interessos dels governs, s'entén que la responsabilitat dels països receptors ha de ser compartida també pels països emissors.

En aquest sentit cal tenir present elements de gestió que varen ser destacar de manera significativa en el Congrés Mundial sobre Moviments Humans i Immigració que es dugué a terme el 2004 Barcelona,⁵ concretament a l'eix temàtic sobre regulació i gestió de les migracions, on es destacava la necessitat d'assolir més eficiència en la gestió de les migracions, trobant eines que ajudin els governs a aconseguir-la, ja que per a molts governs la gestió migratòria és un camp relativament nou i no disposen del marc legislatiu adequat, ni les institucions i les infraestructures preparades per a una gestió de les migracions que tinguin en compte el seu vessant humà i social.

En aquesta línia es proposava la necessitat d'introduir la transparència en la gestió, en tant que aquesta és imprescindible per afrontar els reptes de la immigració. Els governs han d'enten-

dre la naturalesa, les causes i les conseqüències de les migracions als països d'origen, així com els beneficis que comporta, i també han de ser capaços de transmetre-ho als ciutadans.

En un altre ordre de coses es proposava també introduir el que s'anomena una perspectiva comprensiva, és a dir, passar d'una perspectiva d'aïllament de la qüestió migratòria a una perspectiva que integri els diferents vessants de les migracions: regulació dels refugiats, dels treballadors temporals, però també les qüestions de gènere, salut, educació, etc. Reconèixer i explorar les interrelacions dins del mateix procés migratori, des de l'inici del trajecte, l'assistència en ruta, les oportunitats d'integració al país d'acollida, les possibilitats de retorn al país d'origen. En aquesta línia argumentativa també s'introduïa la importància d'implicar tots els actor, és a dir, gestionar dins de cada país la participació i el consens dels diferents organismes governamentals, de la societat civil organitzada, els empresaris, els sindicats de treballadors i els col·lectius d'immigrants.

També es feia esment de la necessitat d'implementar acords bilaterals àgils, a partir de constatar que les polítiques migratòries s'adapten tard i malament a les demandes dels agents econòmics dels països receptors i per tant hi ha una necessitat de regular els fluxos d'immigrants laborals a través d'acords bilaterals que contemplin la demanda de mà d'obra dels països receptors. Finalment s'insistia que aquests processos caldria realitzar-los amb agilitat i eficàcia, ja sigui per treballadors permanents o temporals, i alhora respectant els drets dels treballadors immigrants.

Un aspecte interessant i sobre el que val la pena pensar-hi és el de reforçar la cooperació amb els països d'origen, en àmbits com ara el codesenvolupament que pot reduir la necessitat d'emigrar, però també cooperar en la formació i l'orientació de les persones que tenen l'expectativa d'emigrar, per tal facilitar la seva incorporació al país d'acollida, essent especialment important l'ensenyament de la llengua i de les lleis que regulen la immigració al país receptor.

Aquests elements de gestió a nivell internacional han de ser tinguts en compte a l'hora de pensar des de la perspectiva catalana les polítiques d'immigració, alhora que pot ajudar a permetre una desenvolupament efectiu de les polítiques sobre les quals es disposa de competències exclusives i maximitzar la incidència que es pugui tenir en aquelles competències compartides, o bé aportar recursos cognitius que permetin un plantejament congruent i argumentant en aquelles àmbits de gestió que requereixen una negociació bilateral amb l'Estat.

També cal constatar tal i com veurem més també per al cas de l'agenda Euromediterrània, que la gestió actual de les migracions incideix en prioritats i interessos comuns tant dels països emissors com dels receptors, per tant també caldrà tenir present la necessària la vinculació amb l'acció exterior (participació en acords bilaterals, en processos i acords multilaterals, els acords de cooperació etc) que pugui desenvolupar el govern català, també a partir del nou Estatut.

Cada cop més trobem immigrants que orienten la seva vida cap a dues o més societats, desenvolupant així comunitats transnacionals

LES CARACTERÍSTIQUES DE LES MIGRACIONS AVUI: L'ESPAI EUROMEDITERRANI COM A CONTEXT MÉS IMMEDIAT PER A CATALUNYA

Les creixents disparitats econòmiques, demogràfiques, polítiques i securitàries entre països emissors i receptors són clau per entendre els fluxos migratoris entre els països situats al sud i al nord de la mediterrània. Aquests desequilibris, sumats a la proximitat geogràfica explicaria el fet que Europa és i seguirà essent la principal destinació de les migracions a la Mediterrània, malgrat els continuats intents de reduir l'entrada d'immigrants ja siguin aquests regulars, irregulars o bé demandants d'asil.

En aquest sentit, dos aspectes de les migracions en l'espai euromediterrani ens serveixen per tenir elements d'anàlisi al voltant de la gestió migratòria del nou Estatut. D'una banda els principals punts de l'agenda política a nivell de la Unió Europea i també dels països emissors, que

---

A nivell internacional, podem distingir dues tipologies d'iniciatives en matèria de gestió migratòria, ambdues influenciades per contextos d'integració econòmica a curt i mig termini

ens permetran abordar l'anàlisi de les polítiques que es desenvolupen en els àmbits de gestió relacionats amb les polítiques de control i en les polítiques d'admissió on segons l'article 138 es desprèn que la Generalitat tindrà diferents graus de capacitat de gestió segons les polítiques. Concretament participació en l'elaboració del contingent i competència executiva en la tramitació de l'autorització de treball. En un segon lloc, trobem aquells aspectes més lligats a les característiques dels fluxos migratoris (tipologia de fluxos, dinàmiques actuals etc.) i les especificitats que tenen a nivell euro mediterrani, aquests aspectes tenen incidència en aquelles polítiques incloses en l'àmbit de gestió de la integració social dels immigrants, polítiques per a les quals la Generalitat té la competència exclusiva.

L'AGENDA POLÍTICA

Les agendes migratòries a banda i banda del Mediterrani aborden avui múltiples elements amb incidència en diversos àmbits de la gestió política: la immigració irregular, els aspectes econòmics de la immigració internacional, la integració dels immigrants en les societats d'acollida, els drets humans dels immigrants i la governança de les migracions internacionals. Aquesta agenda de les migracions apunta, per a l'espai euro mediterrani, els principals eixos que centren avui el debat sobre les migracions en aquesta regió. Un debat entre la contenció dels fluxos i la seva gestió ordenada d'una banda i els efectes positius que té la mobilitat de persones per un altre. Aquest debat el trobem present també tant en l'agenda de la UE, com en la del Partenariat Euro Mediterrani.

En aquest debat, s'argumenta d'una banda que una gestió ben ordenada pot ajudar a l'estabilitat de la regió, i pot fer de la Unió Europea i de l'espai Euro Mediterrani un exemple de com fer de les migracions un joc de suma positiva (*win-win game*).⁶ També es planteja que les migra-

cions s'han de concebre com part de la solució a l'excés d'oferta de mà d'obra dels països emissors, i al nord del Mediterrani una solució a l'envelliment de la població i reducció del mercat laboral. Però aquest potencial solament es podrà desenvolupar si Europa és capaç d'implementar polítiques que puguin atreure immigrants amb la formació requerida i al seu torn es doni accés a aquesta immigració al mercat laboral formal. Finalment, un altre dels principals aspectes que fonamenten la necessitat d'una gestió ordenada de les migracions fa referència al fet que la gestió de les migracions pot ser una clau per a l'estabilitat i la seguretat. Un concepte, aquest últim, que vinculat a les migracions ha de considerar-se des d'una perspectiva multidimensional, en el sentit que ha d'incorporar conceptes com governança, cooperació, seguretat humana i estabilitat política i social, assumint el fet que el problema de seguretat és la manifestació d'un fenomen de més àmplia complexitat.⁷

En aquest sentit, existeixen algunes dinàmiques que s'han activat en els darrers anys i sobre les quals caldria posar una especial atenció en la potencialitat del seu desenvolupament. El primer fa referència a la recent celebració de la conferència Euroafricana sobre al gestió de les migracions. Una iniciativa que s'organitzà a partir del dramatisme de les migracions subsaharianes i els incidents de Ceuta i Melilla que van fer urgent prendre mesures en aquest sentit. Aquesta iniciativa ha d'inscriure's en una dinàmica que es consolida a escala internacional sobre la gestió de les migracions i que cal subratllar per la seva importància ja que inclou les polítiques d'immigració, els acords bilaterals i multilaterals sobre controls fronterers, els acords comercials sectorials que permeten la circulació de persones, les mesures de seguretat i informació i també els acords sobre els drets dels immigrants. En el cas de la cimera Euroafricana, a més, s'introduïren elements fonamentals de desenvolupament: aspectes econòmics, demogràfics, conflictes, sostenibilitat i drets humans.

Altres instruments de l'estratègia euromediterrània d'actuació es defineixen pel Programa de Treball per als pròxims cinc anys i per la Política Europea de Veïnatge. El Pla de Treball aborda tres perspectives importants: treballar sobre els determinants dels fluxos migratoris; potenciar el vincle migracions-desenvolupament (canalització eficient de les remeses) i actuar en matèria de control i seguretat (cooperació en justícia i policia). Malgrat això cal subratllar, com es desprèn de les últimes trobades a nivell ministerial, la prioritat que de moment tenen els aspectes securitaris (una prioritat per als països de la UE) que es mantindrà per sobre dels altres factors, molt més prioritaris per als països del Sud.

No menys important és el nou marc europeu en el qual es desenvolupa aquesta polítiques euromediterrània. Europa en aquests moments està definint la seva relació amb els seus veïns a través de la Nova Política de Veïnatge que s'implementarà properament com l'instrument definitiu de les relacions exteriors de la UE amb els països del seu entorn. És en aquest context que s'obre una possibilitat nova a l'hora d'abordar les relacions amb els nostres veïns emissors d'emigració. Certament, els plans d'acció a través dels quals la UE es relacionarà amb cadascun dels seus veïns, aporten la possibilitat d'acords mutus, ja que es plantegen com eines bilaterals per a cooperar,

---

D'una banda, les que se centren en el control i restricció de les migracions internacionals i, de l'altra, les que faciliten el moviment de persones

però situen les migracions dintre del capítol de les amenaces juntament amb el tràfic de drogues, el terrorisme i el crim organitzat. Però, al seu torn, obren també un espai per a la cooperació en relació a les causes primeres de la migració, així com en relació als efectes negatius de les migracions de transit. Amb això es mostren de nou dues tendències, la preeminència del control de moviments humans, i el camí cap a una major implicació de tots els socis del partenariat, compartint prioritats en l'àmbit migratori reforçant la voluntat d'ampliar el concepte de responsabilitat compartida.

D'aquesta breu descripció de la situació actual de l'agenda migratòria per a la UE i per a la regió euro mediterrània, cal tenir present per al cas català que en aquells aspectes que cal negociar amb l'Estat el desplegament definitiu de la capacitat de gestió, o bé que s'implementaran necessàriament en coordinació amb l'Estat, com ara les polítiques d'admissió (participació en l'elaboració

El marc a partir del qual cal pensar l'acollida, la gestió de la diversitat cultural etc. és dinàmic i canviant i les respostes polítiques que cal donar poden tenir elements dels models desenvolupats per països amb experiència migratòria...

del contingent anual de treballadors immigrants, competència executiva en la tramitació d'autoritzacions de treball) cal tenir present que tant l'Estat (i en un marc superior la UE) estan en una dinàmica de desenvolupar mesures de contenció de les migracions, i en tot cas a mig termini es duran a terme mesures encaminades vers el que s'anomena gestió ordenada de les migracions, sense oblidar que l'aspecte securitari és avui per avui prioritari en l'agenda de Brussel·les.

Un segon aspecte a tenir present a partir de veure la situació actual de l'agenda euromediterrània és que les polítiques migratòries entren a formar part de les relacions exteriors, suposant per al desplegament d'algunes possibles iniciatives polítiques en el marc del nou Estatut una complexitat afegida, ja que les polítiques d'immigració entren a formar part d'un paquet de matèries juntament amb els acords bilaterals i multilaterals

sobre controls fronterers, els acords comercials sectorials que permeten la circulació de persones, les mesures de seguretat i informació i els acords sobre els drets dels immigrants, sobre els quals el marge d'incidència que pugui tenir el govern català a partir del nou Estatut depassa la capacitat normativa i competencial i fa necessària la vinculació amb l'acció exterior que pugui desenvolupar el govern català, també a partir del nou Estatut.

LES DINÀMIQUES MIGRATÒRIES A LA MEDITERRÀNIA

Però a part de l'agenda política, em d'observar també les actuals dinàmiques que es donen a la mediterrània i que tenen incidència directa a casa nostra. En aquest sentit és interessant centrar-se en aquells aspectes que tenen incidència directa sobre elements associats a les polítiques d'integració sobre les quals amb el nou Estatut, el Govern de la Generalitat té competències exclusives. Es tracta doncs d'aspectes com ara l'acollida, la gestió de la diversitat cultural i religiosa, l'accés a la ciutadania, l'exclusió social etc. aspectes que s'han d'abordar més enllà de les experiències de països europeus, ja que pertanyen a un cicles migratoris anteriors, caracteritzats per

l'arribada de mà d'obra immigrada en un context de fort creixement econòmic, d'una economia eminentment industrial i on l'arribada de la complexitat de la gestió de la diversitat cultural no es donarà fins a iniciar-se, anys més tard, els processos de reagrupament familiar. Els fluxos migratoris que rebem actualment a Catalunya, es donen en una economia post-industrial, que fa que no es concentri l'arribada d'immigrants en regions industrials, sinó que hi hagi una dispersió territorial força més homogènia, i que es diversifiquin els sectors de l'economia a on s'ubica aquesta mà d'obra. Tot i així cal tenir present que a Catalunya prop de dos terços de la població immigrada es concentra en les comarques del Barcelonès, Baix Llobregat, Vallès Occidental i Oriental i Maresme. Només al Barcelonès trobem un terç de la població immigrada resident a Catalunya. Un segon bloc de comarques, aquestes molt lligades a sectors agraris suposa l'altre 30%, amb percentatges que van de l'1% al Baix Penedès al 3% al Segrià. Mentre una vintena de comarques no arriba a l'1% del total de la població immigrada, moltes d'elles al nord i al sud del país. Així doncs, concentracions i pertinència d'una certa divisió en aquesta fotografia de la implantació territorial de la immigració a Catalunya.

És a dir, ens situem el marc a partir del qual cal pensar l'acollida, la gestió de la diversitat cultural etc. és dinàmic i canviant i les respostes polítiques que cal donar, poden tenir elements dels models desenvolupats per països amb experiència migratòria, però també necessàriament caldrà introduir mesures que s'adaptin a les noves dinàmiques, canvis i redefinicions.

... però també
necessàriament caldrà
introduir mesures que
s'adaptin a les noves
dinàmiques, canvis i
redefinicions

LA REDEFINICIÓ DE L'ESPAI

És a partir d'aquí que cal tenir present que un dels aspectes característics de les migracions és la repercussió immediata que aquestes tenen. Una primera repercussió estretament lligada amb l'espai, el qual observem com el primer i més bàsic receptor de les estratègies migratòries. Lligat a un projecte vital, el procés migratori deixa un territori per a entrar en un altre; l'immigrant desenvolupa la seva estratègia migratòria en un entorn, en una comunitat, dintre d'un espai determinat en el qual ell s'adaptarà alhora que, simultàniament, contribuirà a la redefinició d'aquest.

Aquesta redefinició de l'espai la podem analitzar a partir del que diversos autors⁸ defineixen com «espais intermedis entre l'individu i la nació abstracta organitzada en Estat» en el sentit que la presència de diferents identitats i cultures en un mateix marc estatal pensat per a una realitat homogènia, presenta el repte d'elaborar un model de gestió de la diversitat cultural adaptat a la seva població i a la seva història amb l'objectiu de poder conciliar la pluralitat cultural i la cohesió social i política.

Per al cas català, la comunitat immigrant més important i que suposa un terç del total de la immigració present al territori, és la marroquina, la qual ha introduït la diversitat cultural i religiosa, en un marge temporal molt reduït (en els darrers deu anys es quintuplica el nombre de residents), havent arribat el 50% en els darrers cinc anys, la qual cosa ens obliga a reflexionar sobre com s'ha produït i s'està produint aquesta redefinició de l'espai. Tampoc oblidarem, que

aquest espai no s'ajusta estrictament al de l'estat nació tradicional, sinó que cal analitzar-lo com a realitat nacional diferenciada en el marc d'un Estat⁹ i la complexitat que això comporta.

LES RELACIONS TRANSNACIONALS

A aquesta redefinició de l'espai cal afegir el fenomen que abans introduïem de la transnacionalitat¹⁰ pel qual les comunitats de persones immigrades no trenquen definitivament amb els seus ambients d'origen. Aquest fenomen s'identifica a partir de proposar l'estudi de les migracions en les societats post industrials i contempla la relativització social de l'espai físic, per la qual els

---

Catalunya s'ha convertit en una societat multicultural en tant que en el seu interior hi ha també minories culturals, lingüístiques, religioses o ètniques que també demanen reconeixement i acomodació de la seva diversitat

immigrants incorporen una conducta migratòria de marxar sense anar-se'n del tot mantenint un contacte fluid amb altres comunitats del país d'origen presents en altres estats, establint relacions aquestes transnacionals (xarxes familiars, comercials, culturals etc.) que sobrepassen les esferes de sobirania nacional, sobretot si tenim en compte l'elaboració de polítiques d'immigració.

L'estudi d'aquest fenomen¹¹ especialment en els fluxos migratoris a la mediterrània ens duu a poder parlar de territoris transnacionals o espais circulatoris, els quals s'assenten les xarxes que estableixen grups socials provinents de la immigració a partir del manteniment d'unes fidelitats a usos i normes, amb una ètica social concreta i que arriben a establir les seves pròpies delimitacions creant el que es ve a cridar «regions morals» de dimensió supra-estatal i que conviuen simultàniament en

unes societats d'acollida estructurades a partir de la lògica de l'Estat-nació.

Aquests espais circulatoris interconnecten, de fet, diverses ciutats al llarg de la geografia europea. I és que les ciutats esdevenen clau en l'actual marc de la mundialització jugant una nova centralitat que va paral·lela al debilitament de l'espai polític de l'Estat.¹² Emergeix a nivell urbà la «*policy of place*» per la qual el ciutadà es constitueix com actor polític de forma més notable que a nivell estatal. La ciutat globalitzada permet que la immigració estigui present en nous espais que emergeixen a partir de la desestabilització de les estructures formals de poder, convertint-se en nous actors actius.

D'aquest anàlisi, com avançàvem anteriorment, es desprèn la complexitat d'un dels àmbits de gestió que en l'Estatut resta com a competència exclusiva de la Generalitat, i aquí trobem un element clau en tant que, tal i com s'ha esmentat en l'article, Catalunya es troba dins d'un marc polític descentralitzat on el poder polític està compost per autogovern i govern compartit, en un intent d'acomodació de les nacions que conformen l'Estat espanyol. Així mateix, ara caldrà tenir present que Catalunya s'ha convertit en una societat multicultural en tant que en el seu interior hi ha també minories culturals, lingüístiques, religioses o ètniques que també demanen reconeixement i acomodació de la seva diversitat, obrint-se així una necessària negociació democràtica. En conseqüència, Catalunya ha de saber traslladar al seu si aquesta negocia-

ció vinculada al reconeixement de la diversitat cultural que anteriorment s'ha establert amb l'Estat. En aquest cas, no per a crear un marc de poder descentralitzat, però sí per acomodar la diversitat originada a partir de la immigració.

CONCLUSIÓ

Aquest recorregut temàtic que plantejàvem a l'inici i que proposava tenir en compte tant l'agenda política migratòria com les dinàmiques del moviments migratoris contemporanis, a nivell mundial i de manera més propera Euromediterrani, ha de poder aportar elements d'anàlisi per tal de fonamentar si Catalunya amb el nou Estatut disposa dels suficients elements d'autogovern per acomodar la diversitat cultural sorgida de la immigració, però també si a partir dels instruments polítics actuals es pot incidir en aspectes que determinen l'arribada d'immigrants. Aspectes vinculats a les polítiques de control, un àmbit de gestió, que l'Estat manté com a competència exclusiva i qual l'Estatut no aborda. Un marc que simultàniament inclou noves mobilitats, noves dinàmiques que sovint depassen les lògiques estatals, alhora que també inclou les prioritats de gestió determinades per un marc supraestatal, la Unió Europea, com estatal el govern espanyol.

És a dir, tant si les competències son exclusives com compartides, els elements analitzats voldrien servir per complementar un argumentari sobre les actuacions clau a desenvolupar des de Catalunya sobre les polítiques a implementar i a partir de les competències fixades en l'Estatut.

Cal preguntar-se si Catalunya amb el nou Estatut disposa dels suficients elements d'autogovern per acomodar la diversitat cultural sorgida de la immigració

NOTES

1. BAUBÖCK, R. (2003) *Como transforma la inmigración a la ciudadanía: perspectivas internacionales, multinacionales y transnacionales*. Dins de AUBARELL I ZAPATA (eds.) «Inmigración y procesos de cambio. Europa y el Mediterráneo en el contexto global». Barcelona: Institut Europeu de la Mediterrània-Icària,

2. CHANNAC, F. (2004): «Between Fragmentation and Integration, Regionalization and Globalization. Multi-level Governance and Structuralization of an International Migration Regime». Dins de F. SÖDERBAUM, M. BØÅS, L. VAN LANGENHOVE y B. BULL: *States, Regions and Regional World Orders*. The Hague, ECPR Standing Group of International Relations (SGIR), Fifth Pan-European Conference, «Constructing World Orders», September 9-11.

3. PELLERIN, H. (2004): «Intégration économique et sécurité. Nouveaux facteurs déterminants de la gestion de la migration internationale». Dins de *Choix 10*, n°3. Montreal, Institute for Research on Public Policy.

4. Projecte liderat per Bimal Ghosh i finançat pel Fons de Nacions Unides per a la Població (FNUP) i l'Organització Internacional per a les Migracions (OIM). Es pot accedir a una versió anglesa de l'article de Bimal Ghosh «Towards a New International Regime for Orderly Movements for People» a: <http://www.oup.co.uk/pdf/0-19-829764-5.pdf>

5. DIVERSOS AUTORS. (2006) *Noves idees per gestionar les migracions. Idees, propostes i experiències del congrés mundial moviments humans i immigració*. Ed. Mediterrània, Barcelona.

El desenvolupament de l'estatut en matèria d'immigració...

6. DIVERSOS AUTORS. (2006) *Noves idees per gestionar les migracions. Idees, propostes i experiències del congrés mundial moviments humans i immigració*. Ed. Mediterrània, Barcelona.

7. DIVERSOS AUTORS. (2006) *Noves idees per gestionar les migracions. Idees, propostes i experiències del congrés mundial moviments humans i immigració*. Ed. Mediterrània, Barcelona.

8. MARTINIELLO, M. (2003) *El estado, el mercado y la diversidad cultural*. Dins d'AUBARELL Y ZAPATA (Eds.) «Inmigración y procesos de cambio. Europa y el Mediterráneo en el contexto global». Barcelona: Institut Europeu de la Mediterrània-Icària.

9. El que en la literatura sobre pluralisme cultural i federalisme s'anomena *subcentral units* (Resnick), comunitats subestats (Bauböck) nacions subestats (Kymlicka), internal nations (McRoberts) o nacions sense estat (Guibernau).

10. BAUBÖCK, R. (2003) *Como transforma la inmigración a la ciudadanía: perspectivas internacionales, multinacionales y transnacionales*. Dins de Aubarell i Zapata (Eds.) «Inmigración y procesos de cambio. Europa y el Mediterráneo en el contexto global». Barcelona: Institut Europeu de la Mediterrània-Icària, i Østergaard-Nielsen, Eva (ed) *International Migration and Sending Countries: Perceptions, Policies and Transnational Relations*. Palgrave, 2003. Londres.

11. TARRIUS, A., (2003). *Más allá de los estados-nación : sociedades, culturas y redes de emigrantes en el Mediterráneo Occidental*. Dins d' Aubarell y Zapata (Eds.) «Inmigración y procesos de cambio. Europa y el Mediterráneo en el contexto global». Barcelona: Institut Europeu de la Mediterrània-Icària.

12. SASSEN, S. (2002) *Global Networks/Linked Cities*. New York and London: Routledge.

Xavier Aragall és responsable del dossier migracions de l'Institut Europeu de la Mediterrània
Gemma Aubarell és directora de programació de l'Institut Europeu de la Mediterrània